

INTERSEK-

Do the Right Thing
en handbok från MFK

TIONALITET

EKONOMI

ORGANISERING
och ledning

Malmö Fria Kvinnouniversitet (MFK) är ett pågående deltagande konstprojekt och en feministisk organisation för kritisk kunskapsproduktion. Vårt mål är att lyfta och diskutera samtida politiska frågor genom att låta erfarenheter och kunskap från olika fält mötas. Genom konstnärliga, experimentella och radikala pedagogiska metoder hoppas vi kunna brygga teori och praktik och därmed utmana rådande normer och maktstrukturer. Vårt arbete har tagit formen av läsgrupper, workshops, föreläsningar, fysiska övningar, manifestationer, filmvisningar, utställningar mm. Sedan starten har vi arrangerat ett hundratal aktiviteter. MFK initierades 2006 av konstnärerna Lisa Nyberg och Johanna Gustavsson.

Tack till:

Kim Einarsson för din övertygelse om vår storhet
Adriana Saserin för översättning
Studio SM för grafisk form och för alla illustrationer

Skriften är tryckt med bidrag från
Stiftelsen Längmanska kulturfonden

iaspis

Konsthall C

The Swedish Arts Grants
Committee's International
Programme for Visual Artists

Do the Right Thing

en handbok från MFK

START_s 6

- Vi ville göra konst och vi ville göra politisk förändring
- Det var 2006
- Ett universitet
- Att satsa allt
- Konst/kultur, aktivism och akademi
- Uppstartsmöte
- En lokal
- Aktiviteter
- Deltagare
- Mötesformer
- Tips

ORGANISERING OCH STRUKTUR_s 14

- Ja-policy
- Två exempel
- Fördjupning
- Frustration
- Organisering
- Strukturer och transparens
- Tips

EKONOMI_s 20

- Två planer: en med pengar och en utan
- Ett stort bidrag
- Andra gemensamma

inkomstkällor

- Privata ekonomier
- Tips

KONST_s 25

- Ett sätt att agera politiskt
- De mest skeptiska
- Inbjudningarna från konstvärlden
- Ett exempel
- Förslag på en workshop

STRATEGISK SEPARATISM_s 31

- En enkel linje (innanför eller utanför)
- Aktiva och pågående diskussioner
- Att återpolitiserar kroppar och rum
- Andra former av separatism
- Tips

INTERSEKTIONALITET_s 36

- Att förstå makt
- Utgångspunkten
- Privilegier
- Möjligheterna med begreppet

- För oss
- Intersectionality as a theoretical tool to formulate critical knowledge production and strategic separatism as a way to practice intersectionality. An argument from Malmö Free University for Women.

RADIKAL PEDAGOGIK_s 46

- Att aktivera ett kritiskt tänkande
- Det personliga är politiskt
- Teori och praktik
- Vår pedagogiska filosofi
- Två exempel
- Tips

UTOPI_s 56

- Ett fristående alternativ
- Vad händer när vi vinner?
- En workshop
- Ett eget rum
- (Ett) kollektivt beroende
- Utopin görs
- Tips

Vi har skrivit en handbok som försöker sammanfatta de kunskaper och lärdomar vi gjort genom att driva MFK. Under rubrikerna Start, Organisering och struktur, Ekonomi, Konst, Strategisk separatism, Intersektionalitet, Radikal pedagogik och Utopi har vi formulerat våra egna definitioner, förtydligat med konkreta exempel och erfarenheter och sammanfattat i praktiska tips. Boken kan läsas från pärm till pärm eller genom att välja och vraka. Vi har skrivit boken med målet att aktivera och sprida kunskap och vi hoppas att så många som möjligt får användning för innehållet. Vi önskar att du vill använda, fundera över och utnyttja handboken för dina egna syften.

För ett kollektivt beroende!

Malmö Fria Kvinnouniversitet
Lisa Nyberg och Johanna Gustavsson

Stockholm/Malmö, 3 mars 2011

START

START

Vi startade Malmö Fria Kvinnouniversitet, MFK, utifrån ett behov och avsaknad av en plats där vi kunde använda våra konstnärskap på ett sätt som överensstämde med våra politiska viljor. Vi ville att konst skulle betyda mer för fler, vi ville politisera konsten genom att både ställa frågor och ge svar, genom att både påstå och ta oss rätten att ändra oss. Vi var trötta på att som konstnärer förväntas passivt spegla samhället. **Vi ville göra konst och vi ville göra politisk förändring.**

Vi letade rätt på varandra i egenskap av konstnärer och uttalade feminister och förstod att vi behövde samarbeta. Efter drygt ett år av ömsesidigt uppvaktande fann vi kunskap som ett gemensamt intresse och så startade det.

Det var 2006 och efter teveprogram som bland annat "Könskriget" följde en feministisk backlash som gjorde att ordet feminist kunde användas som skällsord och feministerna duckade. 2006 bildades det feministiska partiet Fil med allt vad det innebar av inte bara feministisk pepp och känslan av att det kanske faktiskt är möjligt, men också offentlig smutskastning av aktiva i partiet, bland andra Tiina Rosenberg som valde att hoppa av på grund av de personliga förföljelserna. Samma år tog också högeralliansen makten över Sverige och allt fler skåningar la sin röst på Sverigedemokraterna och andra rasistiska partier. Det hade aldrig varit viktigare att organisera sig feministiskt och antirasistiskt.

I Malmö upplevde vi den feministiska rörelsen som splittrad. Vi ville arbeta i kollektiva processer med andra feminister och stärka den lokala gemenskapen och för detta

behövde vi en plats där vi satte spelreglerna, där vi kunde föra samman konst/kultur, aktivism och akademi och göra motstånd mot den nyliberala och rasistiska utvecklingen. Vi ville organisera oss och göra skillnad tillsammans med andra och utgick från den lite naiva inställningen att konst kunde fungera som en slags "neutral" utgångspunkt.

Inspirerade av bland annat Kvinnohuset i Köpenhamn pratade vi om hur vi skulle kunna skapa en sådan plats, ett gemensamt rum. Hur kunde vi använda vår konstnärliga frihet för att kräva det utrymme vi behövde? Hur uppvärderade vi vår egen rörelse, oss som var aktiva i den och all vår kunskap? När vi försökte formulera platsen blev det **ett universitet**. Det var precis det vi ville vara, en plats för kunskapsutbyten och kunskapsproduktion, undersökningar och upptäckter, samtal och uttalanden, fördjupningar och forskning. En plats som kunde omdefiniera vad som är kunskap och lyfta kvinnors kunskande, och där vi gemensamt kunde skapa handlingsutrymme i en tid då de effektivt minskades. Vi valde ett namn som kom med ett löfte och beskrev precis det vi ville vara – Malmö Fria Kvinnouniversitet. Ingen skulle kunna tolka detta som något annat än vad det var: ett platsspecifikt, feministiskt kunskapande.

Vi började med att prata med alla vi träffade och stötte och blötte idén om vad denna plats skulle kunna bli och betyda. Vi formulerade oss och vi sökte pengar. Det offentliga rummet var det första rum vi tog i besittning. Vi drog igång en affischkampanj med kvinnor ur historien och samtiden som vi ville lyfta fram, exempelvis långdistanslöparen Uta Pippig, racingföraren Monica Öberg och Rosa Bonheur, den första kvinnan i Frankrike som fick tillstånd att bära byxor. Tidiga morgnar promenerade vi

runt i Malmö och tejpad upp svartvita A4-kopior medan vi planerade och drömde om allt som komma skulle.

Vi lovade varandra **att satsa allt** vi hade i MFK. Att arbeta med konst innebär oftast tillfälliga uppdrag och utställningar, det blir fragmenterat och splittrat. Vi ville arbeta mer långsiktigt och låta vårt arbete få en chans att utvecklas över tid. Därför lovade vi varandra där och då att satsa på MFK i första hand under två år, och under denna period inte låta våra personliga karriärer eller privatliv gå före det gemensamma. Genom åren har vi med jämna mellanrum utvärderat vårt samarbete och valt att förlänga vårt kontrakt i omgångar.

Ett viktigt mål för oss var att föra samman feminister från olika områden. Vi tänkte att splittringen av rörelsen spelade nyliberalismen i händerna (att makten härskar genom att söndra). Vi var inte i första hand ute efter att få alla att komma överens utan ville skapa en plats för möten och tillfälliga samarbeten mellan olika grupper där det var positivt att olika positioner var representerade. Som regel försökte vi bjuda in personer från **konst/kultur, aktivism och akademi** för att tala om samma ämne (t ex arbete, sexualitet). På så sätt fick vi inte bara olika synvinklar på ämnet utan också ett tillfälle att samla dessa personer i samma rum. Det resulterade ofta i krockar i språk och pinsamma situationer och det valde vi att se som ett tecken på något positivt, att olika världar möts och försöker förstå varandra. Vi ville att MFK skulle fungera som ett tryggt rum där konflikter och motsättningar var tillåtna. Vi vet också att flera värdefulla kontakter knöts på detta sätt. Ett exempel var seminariet "Culture, Labour and Neo-liberalism – how do we respond?", där kulturarbetare och

fackföreningsaktiva möttes för att prata om arbetets villkor i det nyliberala samhället. Här var krockarna uppenbara och missförstånden plågsamt pinsamma, men de överbryggades av en genuin strävan att vilja förstå varandra och hitta gemensamma strategier.

Den 31 augusti 2006 höll vi **uppstartsmöte** för MFK för att presentera vår idé för omvärlden. Mötet var könsseparatistiskt (läs mer i kapitlet *Strategisk separatism*) och inbjudna var organiserade och oorganiserade feminister från våra olika nätverk. Vi fick låna ett rum på Galleri Signal, och lockade med sockervadd och uppträdande av aktionsgymnastikgruppen Girls with Balls. Med hjälp av två rubriker "Vad vill du lära dig?" och "Vad kan du lära ut?" samlade vi in material för att sätta ihop våra första programpunkter. Förslagen som kom upp handlade bland annat om cykelmeck, sexologi, Emma Goldman och DJ-skola. En del önskemål och erbjudanden sammanföll och de första aktiviteterna kunde vi arrangera redan veckan därpå. De första månaderna hade vi varken pengar eller lokal, vi gick på allas vilja att detta skulle bli något viktigt. Med hjälp av de första intresserade arrangerade vi aktiviteter i bland annat parker, vardagsrum och kaféer.

I november 2006 fick vi pengar och en vecka senare hade vi **en lokal**. Vi förstod inte hur mycket det betydde att ha en fysisk plats förrän vi skaffade ett eget ställe. Vi hyrde en 50 kvm affärslokal med enorma skyltfönster i ett bostadsområde i Malmö, mitt emot en mellanstadieskola. Platsen var viktigt för att skapa en gemenskap, "community-building", att deltagarna fick en känsla av att det här är vårt rum, ett rum där vi kan få saker att hända. Vi var inte längre så beroende av hjälp från andra och kunde få en idé

ena dagen och genomföra den nästa. Som en resurs var det viktigt för oss att göra lokalen tillgänglig, med öppettider och regelbundna aktiviteter, och att vid behov låna ut nyckeln till andra. Vi uppmanade alla besökare att lämna böcker, tidningar och annat material som vi gjorde tillgängligt i en bokhylla i lokalen som vi kallade "Arkivet". Teknik lånade vi ihop om det behövdes. I övrigt var det sparsmakat: en grön heltäckningsmatta, en soffa, skrivbord, ett antal fällstolar och i källaren kök och toalett. Under en kort period var vi "bevakade" av nynazister som under nattetid kom och satte sina klistermärken på vår dörr för att visa att de hade ögonen på oss.

Det första året handlade mycket om att göra rummet tillgängligt. Vi jobbade utifrån en ja-policy (läs mer i kapitlet *Organisering och struktur*) och ordnade ungefär två **aktiviteter** i veckan (se sidan 62 för lista med alla aktiviteter). Vissa ämnen och personer sökte vi aktivt upp, andra hittade oss. Alla som tog kontakt med oss bjöd vi in på kaffe och ofta slutade dessa möten med att en aktivitet planerades och anordnades. Vi övertalade människor om att deras kunskap var värd att förmedla och mycket handlade om att tillsammans hitta och testa pedagogiska modeller för att kunna genomföra det. Det var uppenbart att en plats som denna var efterlängtd och behövd.

Genomgående för våra aktiviteter är att det kommit nya **deltagare** vid varje arrangemang, samtidigt som vi hade en kärngrupp som kom ofta och flera återkommande samarbetspartners. Det har varit uppenbart att besökarna i första hand kommit för de ämnen vi tagit upp och inte så mycket för det sociala eller på grund av vilka vi är. När vi anordnade en terminsavslutning med pizza och film, bara

för att umgås, hade vi för första gången noll besökare. I efterhand har vi av deltagare fått höra vilken viktig roll MFK har spelat i deras liv och i Malmö, som en plats och en möjlighet att göra saker.

- Lär genom att göra - reagera och agera! Ibland måste du göra först och tänka sen, annars blir det för sent. Kom ihåg att du alltid har rätten att ändra dig.

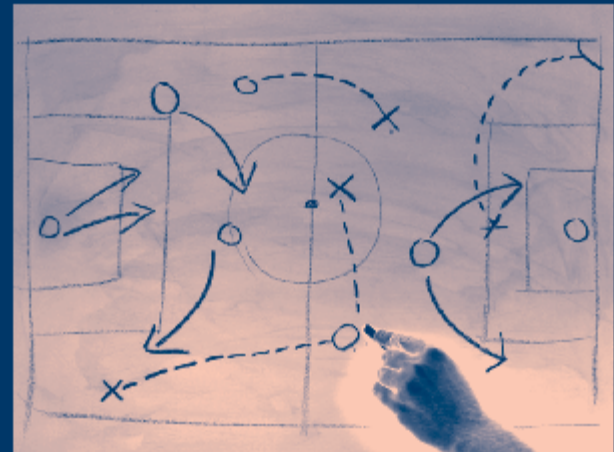
- Prata med andra om dina idéer. Gå inte på konkurrensmyten och håll idéerna för dig själv, de blir bättre om du får hjälp och tips av fler.

- Gör vad du kan med det du har. Om du väntar på det perfekta tillfället med full finansiering är risken att inget blir gjort.

- Samarbeta och var lojal, ärlig och generös mot dina kamrater. Var inte rädd för konflikt utan försök istället använda er av era olika perspektiv och ge dem plats - det leder ofta framåt.

- Experimentera och använd olika **mötesformer**: föreläsning, rundabordssamtal, diskussionsmöte, läsgrupp, uppviglingsmöte, seminarium, talk show, frukostmöte, Open Space, ateljébesök, verkstad, workshop, fika, filmvisning, festival, läsmaraton, skrivarkurs, intervju, samtal, promenad, utflykt, basgrupp, syjunta, torgmöte, aktion, disco, manifestation.

ORGANISERING och STRUKTUR

ORGANISERING OCH STRUKTUR

Med MFK har vi använt oss av vad vi kallar en **ja-policy**. Den har gällt både inåt, i samarbetet oss emellan, och utåt mot tillfälliga samarbetspartners. Policyn innebär att vi alltid svarar ja på framlagda förslag. Ett ja följs av ett hur? och det är där kritiska invändningar läggs fram, med målet att finna ett sätt att genomföra förslaget på ett meningsfullt sätt. Metoden är ett sätt att skapa en positiv och stärkande miljö där alla infall är möjliga, där vi bygger på varandras idéer istället för att positionera oss. Oss emellan har ja-policyn varit otroligt viktig för att skapa ett samarbete där vi vågar föra fram ogenomtänkta, oväntade och radikala idéer utan att riskera att bli nedskjutna. För MFK har det varit avgörande för att skapa en tillåtande miljö präglad av tillit, där inga frågor är för dumma, och inga svar är självklara.

Två exempel:

I mycket är vi eniga, Johanna och Lisa, men när det kommer till estetik har vi olika smak. När vi utformat affischer för våra arrangemang har vi ibland stirrat på varandra i oförstånd: hur kan du tycka att det där ser bra/kul/snyggt/tufft ut? En lösning för oss, i ja-policyns anda, är att säga ja till båda. Varför välja antingen eller när man kan få både och? Två egensinniga affischer är bättre än en sönderkompromissad. I vissa fall har en av oss varit mycket mer intresserad och engagerad i en specifik fråga eller aktivitet än den andra. Då har vi valt att låta den personen ta huvudansvar och vara drivande, medan den andra alltid finns kvar som bollplank och hjälp med det organisatoriska. Vi behöver inte vara överens på varje punkt utan har försökt ge varandra

utrymme och lita på varandra; om min kollega tycker att detta är viktigt så stödjer jag henne i det. På så sätt har vi försökt hålla samarbetet och den gemensamma platsen aktiv. För MFK innebar ja-policy att vi kom att genomföra många skiftande arrangemang under vårt första år. Ofta arbetade vi mycket snabbt och plockade upp och genomförde arrangemang i en rasande fart, i genomsnitt två arrangemang i veckan (lista på alla arrangemang startar på sidan 62). Arrangemangen var oftast korta, en kväll, en dag eller en helg. Det blev mycket "prova på" och "introduceras till", och efter ett tag började vi sakna längre och fördjupade diskussioner. Vi började diskutera några teman som skulle kunna passa för **fördjupning**. Till MFK:s andra år la vi fram ett program där flera punkter hade ett gemensamt tema som följdes upp av diskussioner om ämnet varje söndagsmorgon, på frukostmöten, och uppmanade deltagarna att återkomma på flera av arrangemangen. Vi kände att MFK behövde utvecklas, att vi tillsammans skulle bli politiskt starkare och farligare med en fördjupad och praktiskt tillämpad kunskap.

Tyvärr var det här någonstans intresset började svalna. Besöksantalet sjönk och på andra årets uppstartsmöte kom ingen av våra tidigare deltagare. Vi fick inte den respons vi hade hoppats på och fick inse att de flesta föredrog, och kanske också förväntade sig, den korta, tillfälliga formen av arrangemang. Kanske var det också smekmånaden som var över, det var inget nytt över MFK längre. Det är möjligt att vi överskattade viljan hos våra deltagare att avsätta mer tid och engagemang till MFK och kanske var vi inte tillräckligt uppmärksamma på vår omgivning och dess behov och misslyckades därmed att i längden vara en angelägen plats.

Under andra året tog vårt bidrag slut och vi blev tvungna att fatta beslut om hur MFK skulle fortsätta drivas. Trots att vi uppvaktat både kommun och landsting med våra fina siffror på besökare och arrangemang tog det stopp. Vi föll mellan stolarna för att inte vara tillräckligt mycket kultur, inte tillräckligt minoritetsinriktat, inte ungdomsinriktat och inte ett studieförbund. Dessutom var vi inte demokratiska (läs mer i kapitlet *Strategisk separatism*). Vi började känna oss utmattade av att försöka anpassa oss till alla ansökningar och rapporteringar. Under året försökte vi ta in fler personer i driften av MFK, men vi var nog inte tillräckligt övertygande. Vi föreslog vid en tidpunkt att vi, Johanna och Lisa, skulle dra oss tillbaka för att nya personer skulle känna att de kunde driva universitetet i den riktning de ville, men fick inget napp. När vi ser tillbaka tänker vi att det beror på att många kanske hellre startar något eget och nytt, än blir del av och tar över något existerande. För oss var det **frustrerande**. När vi inte lyckades hitta ett sätt att dela lokalen med andra föreningar valde vi att släppa den. Universitetet blev mobilt igen. Lokalen togs över av några andra föreningar i den aktivistiska vänstern och vi är glada att den fortfarande är aktiv. Vi slutade försöka ta in andra personer i driften av MFK och bestämde oss för att det fick vara vi två, men att vi måste hitta sätt att organisera oss på som gjorde det värdefullt för oss att fortsätta.

Alla funderingar kring hur man skulle kunna driva en organisation på längre sikt och behålla deltagarnas engagemang utmynnade i en slags turné där vi träffade andra grupper för att prata om **organisering**. Hur gjorde de för att hålla samman? Hur började de jobba ihop och hur hade deras grupp förändrats sedan starten?

I Malmö och Stockholm höll vi en diskussionsgrupp utifrån texten "Strukturlöshetens tyranni" (se nedan), i Skellefteå jobbade vi med personalen på Museum Anna Norlander och i Göteborg intervjuade vi Agneta Wirén från Kvinno-folkhögskolan. Vi ordnade också kurser kring självorganisering på konstadakademien i danska Århus och finska Karleby.

Vi kan nog inte säga att vi hittade några självklara svar, men vi insåg att vi inte var ensamma om att brottas med problem kring engagemang och interna strukturer och det betydde mycket för oss just då. Att organisera sig aktivistiskt verkar innebära en frustrerande känsla av att alltid börja om från början, men vi tänker att långsiktigheten ligger i att arbeta på flera fronter samtidigt, och att kunskapen förs vidare mellan organisationerna och genom människorna som är aktiva i dem, även om grupperna är tillfälliga. Lättast att hålla ihop och vara effektiva är målinriktade grupper, till skillnad från grupper som bygger på sociala band. I målinriktade grupper är det gemensamma målet fokus för arbetet och man undviker i större grad positioneringar inom gruppen. I arbetet med MFK har vi diskuterat och använt oss mycket av **strukturer och transparens**. I texten "Strukturlöshetens tyranni" från 1970 kritiserar den amerikanska anarkafeministen Jo Freeman dåtidens feministiska rörelse för att ha valt bort hierarkiska strukturer utan att ersätta dem med andra (läs mer i kapitlet *Intersektionalitet*). Texten har hjälpt oss att inse att i arbetet för att förändra förtryckande maktstrukturer behöver vi också bygga nya, synliga och fungerande. Risker är annars att informella strukturer tar över, och dessa är mycket svårare att se, peka ut och förändra. Ansvar blir osynligt och svåråtkomligt.

I konstvärlden har vi sett ett problem med dominansen

av informella strukturer och hierarkier, där koderna kring t ex vernissage och middagar är en kultur som man måste invigas i för att förstå vem som kan delta och inte, vem som inkluderas och vem som utesluts. Oskrivna regler skapar en osäkerhet som förstärker den informella hierarkien. För att motarbeta detta har vi använt några enkla grepp:

- Tydlig information i inbjudningar till arrangemang: förutom tid och plats ska det framgå vad som förväntas av deltagaren, om föranmälan krävs, om det är gratis eller vad det kostar, om det finns mat, vilket språk som talas, hur man hittar till platsen och kontaktuppgifter om man har frågor.

- Tydliga gränsdragningar: vem kan delta i arrangemanget? Är det öppet för alla eller riktat till en viss grupp?

- Tydlig skyltning vid arrangemangshotellen, använd affischer, loggor och öppen dörr.

- Namnskyltar: alla arrangörer har namnskyltar så man vet vem man kan vända sig till när man anländer till ett arrangemang. I en mindre workshop med föranmälan får alla deltagare namnskyltar.

- Arrangörerna är alltid på plats i god tid innan och välkomnar tidiga besökare.

- Arrangörerna startar mötet med att välkomna alla och förklara vad som kommer att hända under dagen, när det kommer vara paus, om man kan komma och gå eller förväntas delta hela tiden, var toaletten är och annat praktiskt. De presenterar också vilka som kommer att tala, framträda, leda osv.

- När deltagarna är en mindre grupp får alla tillfälle att presentera sig och varför man är där.

- Arrangörerna ser till att tidsramarna hålls, så att allt som ska hinnas med får utrymme, och ingen riskerar att missa slutet för att tiden dras över.

- Arrangörerna stannar kvar till sist för att svara på eventuella frågor, förmedla kontakter och göra en kort avstämning. Arrangemang i mindre grupper eller som bygger på samtal, inleds och avslutas med en runda så att alla får komma till tals. En runda innebär att alla får prata till punkt, utan att bli avbrutna eller kommenterade av andra.

EKONOMI

EKONOMI

När vi beslutade oss för att starta MFK gjorde vi **två planer: en med pengar och en utan**. Vi beslutade också direkt att alla aktiviteter som vi ordnade skulle vara gratis att delta i. När vi satte igång var det utan pengar och vi var tvungna att förlita oss på vårt eget och andras engagemang och vilja att skapa plats genom MFK. Till exempel lånade vi lokaler som ett galleri, ett vardagsrum, ett kafé och möttes i en park. Vi hittade praktiska lösningar som att kopiera flyers mer eller mindre godkänt på våra arbetsplatser. ABF blev en viktig samarbetspartner som lät oss låna både mötesrum, färgskrivare, talarstol och annat.

MFK är organiserad i formen ideell förening därför att det är den form som ligger närmast vår faktiska verksamhet. Det gjorde att vi kunde starta ett gemensamt bankkonto i MFK:s namn och söka vissa bidrag och stipendier som kräver att man är en förening. Vi har av princip och medvetet valt att inte bilda enskild firma utan tjatat oss till att bli avlönade. Vi vägrar anpassa oss efter högeralliansens bild av konstnären som entreprenör. Det enda det skapar är mer privata egenintressen istället för samarbeten och kollektiva lösningar. Vi vill att vårt arbete erkänns som arbete, vi vill betala skatt och vi vill ha en pension.

Ett par månader efter att vi startat fick vi **ett stort bidrag** från Framtidens Kultur (gamla löntagarfonderna) och vi kunde skaffa en egen lokal samt avlöna oss med en blygsam lön (5 192 kr/mån i sex månader) som ändå gjorde att vi kunde lägga mindre tid på brödjobb och mer på MFK. Vi valde också att ge ett symboliskt arvode (999 kr) till de som vi samarbetade med. Att vi fick en lokal var av

stor betydelse, nu kunde vi arrangera hur många aktiviteter vi ville och vi kunde göra det på kort varsel. Vi kunde betala resor för att få dit personer som inte bodde i Malmö och vi kunde betala arvoden som gjorde att även de med små ekonomier och lite tid kunde delta. Det var viktigt för oss att avlöna deltagarna och oss själva för det arbete vi gjorde, för att betona att vår tid och vårt engagemang var värdefullt. De som redan hade en lön avböjde ofta betalning och lät pengarna vara kvar i MFK för fortsatt arbete och de allra flesta förstod vår situation och uppskattade arvodet. Bara vid ett tillfälle blev en aktivitet ogenomförbar därför att personerna i fråga inte hade råd att delta. Vi valde att som princip ha samma arvode till alla och var inte öppna för förhandling kring det.

Med tiden tog bidraget slut och vi sökte andra bidrag och stipendier. Vi var övertygade om att vi skulle få någon typ av fortsatt stöd eftersom vår verksamhet blivit så omfattande och vi hade så många besökare. Dessvärre blev det inte så eftersom vi inte var tillräckligt mycket konst/kultur och inte heller demokratiska (vi arbetade med separatism av olika slag) och när det kom till utbildning hänvisade de till studieförbunden. Vi insåg att vi skulle tvingas göra för stora kompromisser kring vår verksamhet för att få bidrag så vi valde att inte anpassa oss och slutade lägga tid på att skriva ansökningar. Istället började vi söka **andra gemensamma inkomstkällor** genom att skriva undervisningsförslag. Vi tyckte det kunde vara ett bra sätt för oss att fortsätta utveckla MFK och de intressen vi hade genom att undervisa. På det sättet fick vi tillfälliga arbetsplatser och samtalspartners och medarbetare i studenterna. Under ett par år utvecklade vi undervisning kring två ämnen som

vi höll på att utforska: självorganisering och intersektionalitet. Pengarna gick in på MFK:s gemensamma konto och användes för att kunna arrangera aktiviteter, resor för oss och andra, inköp av litteratur osv.

Eftersom vi aldrig kunnat försörja oss enbart på MFK så har våra respektive **privata ekonomier** påverkat hur mycket vi har kunnat jobba tillsammans. Under det året som vi hade bidraget och fick vår blygsamma lön hade både Johanna och Lisa andra jobb, Lisa på en biograf och Johanna var anställd i en arbetsmarknadsåtgärd för konstnärer kallad Skiss (Samtidskonstnärer i Samtidssamhället). Under denna period jobbade vi båda extremt mycket tillsammans, varje stund som vi inte behövde vara någon annanstans jobbade vi med MFK. Det var ekonomiskt genomförbart just då.

När bidraget var slut förändrades situationen och vi var tvungna att samtidigt dra in pengar på annat håll. Lisa fortsatte att jobba på bion. Johannas arbetsmarknadsåtgärd tog slut och hon valde att försöka försörja sig genom stipendium och andra tillfälliga jobb relaterade till hennes konstnärliga arbete. Lisa hade hållningen att hon hellre hade ett brödjobb för att dra in pengar och därmed inte behövde kompromissa med vad hon gjorde konstnärligt även om det innebar mindre tid för att göra konst. Johanna gjorde vad hon kunde för att inte behöva ha ett brödjobb och blev därmed mer beroende av konstvärlden och jobb som hon inte alltid ville göra men hade å andra sidan mer tid att ägna åt konsten.

Våra olika ekonomiska situationer och våra enskilda val gjorde att vi ibland hamnade i obalans. Vi ville satsa olika mycket i olika tider och vi la in olika stor betydelse

i MFK. Det viktiga var att vi försökte prata om det, vilket såklart inte var lätt. Ekonomi är ett stort tabu och vi hade inte riktigt några verktyg för att hantera det, men vi tror att eftersom vi jobbade så nära varandra var vi helt enkelt tvungna att konfronteras med detta. Vi tror också att diskussionerna om klass som fördes inom MFK hjälpte till att lyfta och förstå frågan på ett annat sätt än det rent privata.

■ Häng inte upp genomförandet av era idéer på pengar, hitta ett sätt att göra det ändå.

■ Be om stöd, råd och hjälp från befintliga organisationer.

■ Om ni ska söka bidrag, bilda förening. Information finns på Skatteverkets hemsida. Mejla gärna frågor så har ni deras svar i skrift att hänvisa till om det skulle ifrågasättas.

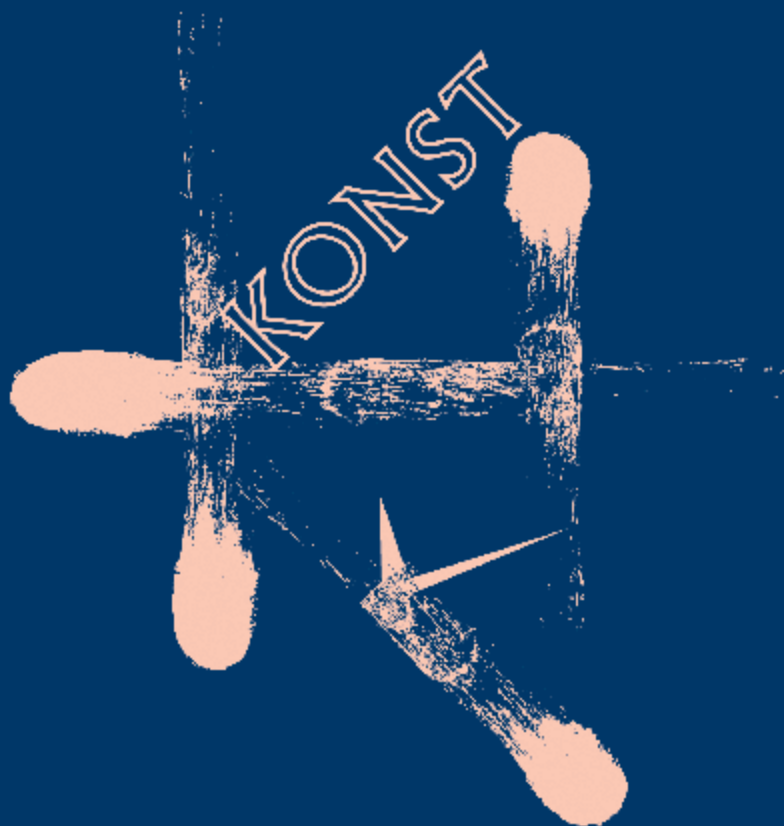
■ Om det är ekonomisk möjligt – betala alla inblandade, om än symboliskt.

■ Låt inte verksamheten styras av stipendiernas formuleringar och krav, kompromissa inte i onödan, ibland är andra lösningar mer effektiva och användbara.

■ Prata öppet om pengar.

■ Prata öppet om engagemang och tid.

■ Låt ekonomi och planering av tid få ta plats redan från början. Fråga varandra hur mycket tid ni kan och vill lägga på det gemensamma projektet. På det sättet kan samarbetet fungera även om en lägger in 10 % och de andra 100 %. Det är viktigt att förbereda sig på att någon kan engagera sig mindre i perioder, så det är bra om diskussionen kommer upp till ytan tidigt: *så här mycket kan jag prioritera det här projektet nu, under oktober och november kommer jag behöva fokusera helt på något annat, i sommar har jag inte råd och tid att jobba med projektet eller jag dedicerar ett år till verksamheten.*

KONST

För oss är konst **ett sätt att agera politiskt**. Konst är ett verktyg, en metod och i vårt yrke som konstnärer är det vad vi använder oss av. Vi menar att konst måste få vara direkta tilltal, påståenden och frågor med svar. Konst måste göra annat än att spegla den värld vi lever i, den måste få vara del av den. Konst är en process, en handling, ett möte, en aktivitet. I linje med vår feministiska och antikapitalistiska agenda har vi valt att arbeta i grupp och konstant vägra producera objekt. Konst är ett otroligt viktigt fält att verka inom, och det ger handlingsutrymme om det hanteras på rätt sätt.

MFK:s relation till konsten har varit komplex. Å ena sidan har vårt politiska engagemang gjort att vi sökt oss till sammanhang där publiken oftast inte varit en konstpublik. De politiska målen har kommit först: förändring genom community-building, empowerment, feminism och radikal pedagogik. Å andra sidan har vi varit noga med att hålla kvar en fot i konstvärlden och envist hävda att det vi gör är konst, och vårt arbete är konstnärligt hur det än tar sig uttryck. Det var genom att engagera oss aktivistiskt som vi kom att älska konst igen. De tusen och en möjligheter som konsten som form öppnar för oss, om den bara kan få ta plats även utanför konstvärldens homogena miljö. Stolta exempel på kvinnor som skrivit historien och utvidgat konstens ramar till att inbegripa både performance och videokonst. I den kontexten ville vi stå. Vi ville skriva in oss i konsthistorien för att utvidga konstbegreppet.

Vad gäller våra aktiviteter inom ramen för MFK har konstnärerna varit **de mest skeptiska**. Även då konstnärer

eller kuratorer föreläst och varit medskapare av arrangementen har konstnärerna som besökare varit frånvarande. Vi har förstått att en anledning är vårt uttalat politiska arbete. Konstvärlden är osäker och hierarkisk och det är oerhört känsligt vad, och vem, man förknippas med. De första åren var det inte många som såg åt vårt håll. Samtidigt fanns en generell tveksamhet till konst från de aktivistiska kretsarna som ofta såg framför sig en tavla i en rik persons hem eller abstraktioner upphängda på museum. De hade ofta liten kunskap om samtidskonst, men var nyfikna, öppna och mer prestigelösa i förhållande till oss.

I samband med ett ökat intresse för konst och utbildning började ändå **inbjudningarna från konstvärlden** komma. Vi fick inbjudningar att delta i seminarier och utställningar. Det har inte varit självklart för oss att tacka ja till de etablerade institutionerna utan vi har hela tiden övervägt hur vi kan använda deras resurser utan att kompromissa för mycket med vår "frihet". Vi såg inbjudningarna som en möjlighet att använda de resurser som finns inom konstvärlden för politiska syften och se till att vårt arbete skrevs in i konsthistorien. Vi hoppades också kunna aktivera och politisera konstens vita rum och tänja på gränserna för vad som förväntas hända där och vem som är välkommen. Vårt deltagande i utställningar och liknande har alltid varit utifrån premissen *hur kan vi använda den här situationen?* Utställningar ger aldrig några större inkomster, men det finns andra anledningar att delta: ett sammanhang, ett rum, en publik. Vi har varit noga med att ställa krav och försöka vara tydliga med vad vi vill med vårt deltagande. Trots detta, och trots att institutionerna vänt sig till oss med en vetskap om hur vi arbetar, har

problem ofta uppstått med kravet att vi ska hänga något på väggen. Konstverket som objekt är fortfarande norm.

Ett exempel:

Röda Sten i Göteborg bjöd in oss till utställningen "Art After Education" sommaren 2008. Konst-kuratorerna visade en förståelse och ett intresse för hur vi arbetar och gav oss ett relevant sammanhang att delta i. Eftersom vi i det läget intresserade oss för intersektionalitet valde vi att använda rummet för att arbeta med ämnet. Vi bjöd in genusforskaren Anna Adeniji för en föreläsning om begreppet och till en workshop bjöd vi aktivistgrupperna ROSA och Queerinstitutet, samt några enskilda aktörer som arbetar med olika politiska praktiker och maktperspektiv. När utställningen började närma sig fick vi ett telefonsamtal från verksamhetsledaren som frågade oss vad vi skulle hänga på väggarna, för att snart göra klart för oss att vi måste hänga något på väggarna för att kunna delta. Anledningen är att Röda Sten söker utställningsersättning från Sveriges konstföreningar som baserar utbetalda arvoden på att något faktiskt hängs ut (som en kuk). För oss var det viktigt att diskussionen och föreläsningen blev av och att vi hade ekonomisk möjlighet att betala resor och annat. Vår lösning var att bjuda in konstnären Anna Sandgren för att visa sitt verk "The Game", en interaktiv installation som blev en utmärkt utgångspunkt för en diskussion om intersektionalitet.

Vi har oftast sett institutionernas inbjudningar som intressanta utmaningar men har också, vid ett flertal tillfällen, valt att tacka nej. Detta har vi förstått är oerhört ovanligt i konstvärlden. Tacksamhet är det första som ska

uttryckas, och prat om pengar det sista. Vi har valt att ställa krav och när kraven inte kunnat uppfyllas har vi tackat nej.

För att stärka fler konstnärer i att säga nej har vi utformat ett **förslag på en workshop:**

IN THESE TIMES - MORE AND MORE OF THE ART WORLD IS BEING RULED BY THE NEOLIBERAL HEGEMONY. IN THESE TIMES - LESS AND LESS OF THE ART WORLD STANDS UP TO THE IDEOLOGY OF CAPITALISM. A LOT OF US FULFILL CAPITALIST OBLIGATIONS WITHOUT THINKING FURTHER OF ITS CONSEQUENCES, SETTLING FOR A TEMPORAL FIX TO A STRUCTURAL PROBLEM. WE FALL UNDER PRESSURE, ADAPTING TO PROTECT OUR CARRIERS INSTEAD OF COOPERATING WITH EACH OTHER. WE SEE OUR COLLEAGUES GET TAKEN DOWN. WE ASK OURSELVES: WHAT TO DO? WE BELIEVE IN FINDING COLLECTIVE SOLUTIONS FOR PERSONAL PROBLEMS. IF

förslag på en workshop:

MONEY IS THE ONLY LANGUAGE THEN WE HAVE NO VOICE. WE HAVE TO FIND OTHER STRATEGIES TO PUSH THROUGH AND MAKE OURSELVES HEARD. WE NEED TO REFUSE NEGOTIATION, REFUSE TO OBEY THE RULES AND LET OUR ACTIONS SPEAK.

PROPOSAL FOR A WORKSHOP:

DO YOU IDENTIFY AS A POLITICALLY INFORMED ARTIST? DO YOU WANT TO DO THE RIGHT THING BUT NOT BE ON THE RIGHT SIDE? ARE YOU TORN BETWEEN THE DEMANDS OF YOUR GALLERY AND YOUR PRINCIPLES? DO YOU SPEND ENDLESS HOURS FORMULATING YOUR ART PRACTICE TO FIT THE STANDARDS OF A GRANT COMMITTEE? IS AVOIDING PAYING

TAX TO MAKE AN EXTRA BUCK STARTING TO COME NATURAL TO YOU? IF TAKING A TEST, ARE YOU AFRAID YOU WOULD FALL UNDER THE TITLE ENTREPRENEUR? HONESTLY, ARE YOU STARTING TO FEEL MORE AND MORE LIKE A CAPITALIST? ARE YOUR COMPROMISES LEAVING YOU SLEEPLESS? LONG WALKS TRYING TO SHAKE THE GUILT? RELAX, YOU ARE NOT ALONE AND THERE ARE SOLUTIONS. THIS IS THE WORKSHOP FOR YOU.

JUST SAY **NO**
WITH MFK YOU ARE IN SAFE HANDS, WE HAVE PLENTY OF EXPERIENCE OF TURNING DOWN POOR INSTITUTIONAL SUGGESTIONS, KICKING NEOLIBERAL BUTT SINCE 2006 AND STILL REFUSING TO KNEEL TO INVISIBLE POWER. THROUGH

A STRICT PEDAGOGICAL FRAME AND WITH FIRM GUIDANCE WE WILL COLLECTIVELY LEARN TO SAY **NO!** TO THE NEOLIBERAL HEGEMONY **NO!** TO UNPAID LABOR **NO!** TO BAD EXHIBITION DEALS **NO!** TO SUPERFICIAL CURATORIAL IDEAS **NO!** TO TRAGIC GALLERY CONTRACTS **NO!** TO MAKING THE WORLD A MORE INTERESTING PLACE WITHOUT BEING PAID **NO!** TO INVISIBLE POWER STRUCTURES **NO!** MORE MASTURBATING WHITE MALE EGOS **NO!** MORE GENIUSES ON OUR BLOCK. **NO.**

förslag på en workshop.

STRATEGISK SEPARATISM

Strategisk separatism betyder att tillfälligt organisera sig baserat på specifika identitetskategorier som t ex köns- och/eller klassidentitet. Syftet är dels att bryta konsensus kring jämlikhet, att skapa dialog och konflikt kring existerande maktordningar samt att göra plats för fördjupade samtal och handling. Det är ett sätt att exponera de osynliga gränser som dikterar våra liv och på så vis politisera vår vardag och aktivera vår omgivning. Metoden är effektiv och har en viktig betydelse: att genom **en enkel linje (innanför eller utanför)** visa att alla genom sin närvaro har en politisk påverkan. Det finns ingen neutral eller opolitisk position. Det betyder också att vi har en faktisk och direkt utgångspunkt för förändring. Separatism är ett sätt att bredda diskussionen, att ge möjlighet till både könsblandade och separatistiska diskussioner, istället för att könsblandade ska vara det enda alternativet.

Strategisk separatism är en paradox som kan förklaras i ett exempel så här: *att organisera sig som kvinnor för att gemensamt motverka att bli definierade som kvinnor av patriarkatet*. Separatism handlar alltså inte om att förstärka en gruppens gemensamma identitet, utan är en politisk strategi för kollektiv handling. Separatism måste vara självdefinierande; varje person definierar sin egen identitet. Genom att sätta våra egna gränser och definiera egna platser och förutsättningar, skapar vi luckor av handlingsutrymme. Tillsammans sätter vi agendan.

För oss har möjligheten att träffas i separatistiska sammanhang och ha en inomfeministisk diskussion gjort det mycket lättare att vara öppen för konflikter och fråge-

ställningar och behålla ett intersektionellt perspektiv (läs mer i kapitlet *Intersektionalitet*), utan att samtidigt behöva brottas med feminismens yttre fiender. Den minsta gemensamma nämnaren blir en utgångspunkt för bredare och djupare diskussioner. Betoningen ligger alltså på att t ex kvinnor inte är likadana utan många och olika.

När vi startade MFK 2006 var det relativt vanligt att organisera sig könsseparatistiskt i den feministiska miljö i Malmö som vi var del av. De flesta engagerade var tjejer/kvinnor så för det mesta kom könsseparatismen av sig själv. Eftersom en av de viktigaste sakerna för oss, rent organisatoriskt, var att vara tydliga med spelreglerna, blev könsseparatismen ett viktigt sätt att visa att "alla" aldrig är välkomna i alla sammanhang. Vi behövde ifrågasätta den tunga konsensus som sa att Sverige är ett jämställt land. Det finns en konflikt mellan det påståendet och en ojämlik verklighet som vi ville göra tydlig.

Vi gjorde det till en regel att våra aktiviteter var könsseparatistiska och formulerade oss *Alla kvinnor är välkomna*. Strax hörde RFSL av sig och undrade vad vi menade med "kvinnor", fick t ex transpersoner komma? Så vi omformulerade oss och skrev *Öppet för alla som identifierar sig som kvinnor* för att betona att det inte handlade om biologiskt kön utan om identitet. Något som vi inte hade formulerat för oss själva då, men som blev och är betydelsefullt att betona, är hur viktigt det är att varje person själv identifierar sig och att det aldrig är vi eller någon annan som gör det åt någon. Det var viktigt att göra valet att arbeta könsseparatistiskt aktivt så vid varje aktivitet som vi arrangerade diskuterade vi oss fram till om det fanns anledning att bryta vår regel. Vi gjorde undantag bland annat när

den feministiska föräldragruppen höll sina möten, då det var viktigt att också papporna kunde delta och ta ansvar. Eftersom vi hela tiden hade **aktiva och pågående diskussioner** om separatism kom vi att än en gång skriva om formuleringen till *För och av personer som nu eller någon gång identifierat sig som kvinna*, för att ytterligare betona att vi ville komma bort från definitionen man/kvinna och inkludera en queeridentifierad grupp. Även om en person en gång föddes och fortfarande uppfattas som kvinna, idag inte vill identifiera sig som kvinna, skulle en inte behöva göra det för att vara del av vår verksamhet. Det var helt enkelt för att påpeka att könsidentitet inte är något statiskt men att det fortfarande kan vara effektivt att organisera sig kring. I vår omgivning uppfattade några att en separatistisk situation blev "för politisk". Ett av våra mål var **att återpolitisera kroppar och rum**. Det faktum att en var tvungen att ta ställning för att delta, att äga ett privilegium i relation till t ex en vän eller en partner, eller å andra sidan plötsligt inte ha möjlighet att delta på grund av sin könsidentitet (förlora privilegium) var en erfarenhet som blev lättare att förstå för många när den upplevdes fysiskt.

Kritiken mot vårt beslut att arbeta könsseparatistiskt framfördes ofta bakom vår rygg eller av fulla män. Bakom ryggen är det svårt att ha en dialog, så vi försökte vara så tydliga och öppna som vi kunde. De fulla männen bad vi höra av sig när de var nyktra så vi kunde diskutera saken. Vi var hela tiden öppna för förslag från alla, även mansidentifierade personer, kring våra aktiviteter och erbjöd oss att förmedla kontakter så de kunde arrangera möten på egen hand. Ingen mansidentifierad person kom med ett förslag. Inget händer utan egna initiativ och engagemang.

Vi har också använt oss av **andra former av separatism**, t ex utifrån arbetarklassidentifikation. Efter ett samtal om erfarenheter av arbetarklassbakgrund i akademisk miljö, bildades klassgruppen. En könsseparatistisk, arbetarklass-identifierad grupp av människor som under ett år träffades och diskuterade klasserfarenheter ur en mängd olika perspektiv. Under ett möte diskuterades en retorisk fråga: om en ny person skulle komma in i gruppen, och vi var tvungna att välja mellan en man med arbetarklassbakgrund eller en kvinna från medelklassen, vad skulle vi välja? Det blev en intressant frågeställning som frammanades av de praktiska erfarenheterna att organisera sig genom olika former av separatism.

■ Det finns många olika typer av separatism. De flesta likställer separatism med könsseparatism så var tydlig med vilken separatism det handlar om och var gränserna för den går.

■ Låt varje person själv definiera sin identitet.

■ Låt separatismen vara en tillfällig strategi och ett aktivt val genom att ha en levande diskussion om användandet, definitionen och gränserna.

INTERSEKTIONALITET

Intersektionalitet är ett verktyg och perspektiv som kan användas för **att förstå makt**. Istället för att prata om över- och underordningar som fasta positioner är perspektivet inriktat på samtidiga processer som skapar och upprätthåller relationer av makt och förtryck mellan individer och mellan grupper av individer. Begreppet förtydligar att kategorier som kön, klass, etnicitet/"ras" och sexualitet aldrig verkar enskilt, var för sig, utan påverkas och förändras av varandra. Till exempel är kvinnor aldrig enbart kvinnor utan tillhör alltid en klass, en etnicitet/"ras" och har en sexualitet. Att enbart utgå från kön för att förklara ojämlikhet är alltså aldrig tillräckligt. Istället för att peka ut det som avviker från rådande norm hjälper intersektionalitetsbegreppet oss att tydligare se privilegier och benämna normen; att vit också är en hudfärg, att medelklass också är en klass, att heterosexuallitet också är en sexualitet osv.

Praktiskt har begreppet sitt ursprung i den specifika situationen av att vara svart kvinna och feminist i USA på 60-talet, aktiv i medborgarrättsrörelsen och kvinnorrörelsen. Medborgarrättsrörelsen ville inte erkänna kvinnornas specifika situation som kvinnor, och den vita feministiska rörelsen ville inte erkänna att det betydde något specifikt att också vara svart. Erfarenheten av korsningen av dessa två identiteter är grunden till Black Feminism-rörelsen och **utgångspunkten** för de teorier och praktiker som vi idag beskriver som intersektionalitet.

Black Feminism-rörelsen var de första att kritisera framväxten av en vit hegemonisk feminism. De menade att den dominerande feminismen var enkelspårig med ett normtänkande som exkluderade många kvinnor genom att förutsätta

att alla kvinnor är lika. På samma gång riktade de kritik mot den antirasistiska rörelsen som inte ville se kön/genus som en kategori likvärdig etnicitet/"ras". När man väljer att se kategorier var för sig, en och en, skapas lätt en värdehierarki mellan kategorierna. Den kategori eller position som prioriteras riskerar att osynliggöra de andra.

Den politiska tänkaren och aktivisten Chandra Talpade Mohanty föreslår att vi byter ut begreppet systerskap, som är könsbundet, mot *transnationell solidaritet*. Hon menar att identitet inte är bundet till en fast kategori utan snarare bör bindas till en politisk övertygelse.

Den politiska teoretikern Gayatri Chakravorti Spivak har formulerat uttrycket *Unlearning one's privilege as one's loss*, som också belyser ett intersektionellt perspektiv. Som vi läser henne i det här sammanhanget förtydligar hon att vi äger vissa **privilegier** på grund av till exempel kön, etnicitet/"ras" eller klass, och att dessa privilegier ger oss ett specifikt perspektiv utifrån värderingar bestämda av den rådande normen. Hon menar att vi måste förstå hur de också gör oss blinda för andra positioner och perspektiv. Det hon föreslår att vi "lär bort" är alltså inlärd normerande och värderande beteenden.

Vill du veta mer? Patricia Hill Collins och Kimberlé Crenshaw är två samtida internationella intersektionalitetsforskare och i Sverige introducerades begreppet bland annat av Paulina de los Reyes, Diana Mulinari och Nina Lykke. Teoretiskt har begreppet sina rötter i bland annat marxistisk feminism, anarkafeminism och postkolonial feminism.

Ovan nämner vi namnen på några forskare, tänkare och aktivister som är förebilder för oss därför att de betonar hur intersektionalitet kan användas som ett verktyg för att

förändra samhället och fokuserar på **möjligheterna med begreppet**. Vi lär oss att i en motståndshandling/rörelse inte värdera förtryck mot varandra och inte osynliggöra vissa förtryck för att framhäva andra. Med det perspektivet fastnar vi inte i att tävla om vem som har det värst eller vilken förtrycksordning som är viktigast, utan utövar istället motstånd genom att ta hjälp av varandras tillfälliga maktövertag och skapar så luckor av handlingsutrymme. Begreppet *belyser privilegier och aktiverar maktpositioner*, vilket t ex gör det möjligt att som vit engagera sig i en kamp mot rasism, trots att man är i en position som belönas av ett rasistiskt system. Det löser upp statiska positioner, så att t ex kvinnor inte alltid i alla situationer är i underläge gentemot män. Intersektionalitet tvingar oss också att uttala, synliggöra och ta hänsyn till specifika situationer i tid och rum; att en specifik plats och en specifik tid skapar både över- och underordning.

Begreppet blev känt **för oss** i samband med att vi startade MFK. I november 2006 hade vi två arrangemang om intersektionalitet i teori och praktik: Diana Mulinari och Kerstin Sandell, akademiker inom genusvetenskap, pratade om begreppet från sitt perspektiv och Ellen Nyman, aktivist och skådespelare, samtalade utifrån sitt konstaktionsprojekt Spacecampaign.

För oss var det svårt att förstå begreppet på en praktisk nivå. Begreppet verkade till synes självklart och enkelt på ett teoretiskt plan men oerhört komplext när vi försökte praktisera det. Vi litade på våra kollegor och förstod att begreppet var ett viktigt verktyg som vi behövde arbeta med att förstå och använda. Dels försökte vi läsa på och hitta teoretiska ingångar men mycket handlade om att lyfta

begreppet i samtal och helt praktiskt försöka tänka på och synliggöra fler identitetskategorier än kön/genus.

2008 arbetade vi utifrån temat intersektionalitet med fokus på hur begreppet kan användas. Bland annat gjorde vi en serie workshops på konstkolor under titeln "Att använda intersektionalitet i konstnärlig praktik" (läs mer i kapitlet *Radikal pedagogik*). Vi anordnade föreläsningar och diskussionsgrupper med utgångspunkt i begreppets praktiska användning.

Att använda oss av separatism har hjälpt oss att förstå begreppet. I maj 2008 deltog vi som en av huvudtalarna på ett symposium om konst och utbildning på Göteborgs universitet kallad "Essentially Experimental?". För detta tillfälle formulerade vi ett argument för strategisk separatism som ett sätt att praktisera intersektionalitet. Här är delar av den texten.

Intersectionality as a theoretical tool to formulate critical knowledge production and strategic separatism as a way to practice intersectionality. An argument from Malmö Free University for Women.

If you want to be a subversive movement, you cannot assume the logic of the system.

Mujeres Creando

(Intro)

Strategic Separatism

When the Swedish minister of employment Sven Otto Littorin stated: "We don't go on strike in this country, it's not in our tradition" he leaned on the norm binding Social Democratic rhetoric and consensus making. The resistance conducted in this country by the syndicalists, the sami, the ploughshares, the suburban youth and many others is explained as acts of unaware minds: de-politicised, silenced and effectively written out of history. It is our responsibility to break the silence and put words on the existing conflicts.

Within MFK we have tried strategic separatism, in our case based on gender, as one method to make visible a conflict that the norm refuse to recognize. Our activities are open

to all persons that now or at some point have identified as women. By drawing this line we not only create a space to act but we also politicise and activate those outside. We put the light on a border that is not supposed to exist. Through this we make space for disagreements and conflicts in everyday discussions.

We need to emphasize that we are talking about a partial and temporary separatism with no strive for a separatist society. We hope for a broad range of separatist organising: due to class, sexuality, gender, disabilities and so on. The importance of the separatist spaces is that they provide opportunities for self-definition: and self-definition is the first step to empowerment. If a group is not defining itself it will be defined by and for others. The aim for a separatist group is not primarily to discuss what one have in common, but creating a space where we can rest on a common ground and from that safe point go further and deeper into other subjects. The goal is diversity, not homogeneity. This demands of us to actively bring different perspectives into account and hopefully lead to the creation of new and unholy alliances based on an intersecting power analysis.

Intersectionality

Intersectionality is a perspective where gender, class, ethnicity/"race", sexuality etc never appear in a "pure" relation but affects and transforms through other forms of power relations. The term was used in the 1980's in the

antiracist discourse by for example, bell hooks and was utilized during the 1990's by sociologist Patricia Hill Collins who connects it closely to knowledge production and black feminist epistemology.

When working with MFK, we have been striving to combine theory and practice, academia, activism and art. This has forced us to intersect struggles of feminism, antiracism, class and sexuality. In our work we practice what theoretically is explained as intersectionality.

An example of this is the seminar we arranged together with artist, activist and researcher Kirsten Forkert entitled "Culture, Labour and Neoliberalism – how do we respond?". In the seminar, we actively stepped out of our comfort zone to invite speakers from different areas: academic researchers, artists and union activists. The result was a clash of perspectives where uncomfortable questions were raised and the answers had to be specific and complex in trying to understand each other. We believe that due to the common ground that separatism creates, the participants worked through their conflicts and new alliances were built. The focus of the seminar was not to find similarities but to try broaden our perspectives.

Structure and Organizing

To realize and implement these methods of resistance we want to emphasize the importance of structure and organizing. As feminists we have learned from the experiences of

our movement. In 1970 feminist Jo Freeman wrote the text "The Tyranny of Structurelessness" as an internal critique of the women's movement of the 60ties. In an attempt to break patriarchal structures of power, they organized through leaderless, structureless groups. But in the groups new informal structures formed that were as norm binding and hierarchical as the old ones. The difference was that these could not be criticised or changed since they were invisible. The informal groups did however have an important role at the time but we have learned that in the long run it impeded the development and failed the resistance on a structural level.

Reading the text today, in an art context, it feels uncomfortably contemporary as the art world is structured much like the movement Freeman critiques, around informal structures and networks. We want to name a recent cynical example, where capital has appropriated rhetoric's of the left. It's the exhibition "Tell a friend" now showing in Stockholm at Bonniers Konsthall. It is constructed around the curators informal network: *The Konsthall asked interesting cultural personalities to name some of their favourites. Tell a friend lets the subjective, enjoyable selection be the guiding principle. The 'telling' and linking opens up for a temporary, non-hierarchical network where co-workers set the agenda.* This is not made as a critique of the informal structures and nepotism, but is introduced as an innovative curatorial concept.

Formulating an alternative

All of us here today have in common a vision of a critical knowledge production to be conducted in the art world. But to keep it there, to maintain even a small space, we also need to be more aggressive in formulating an alternative. Within the – and we quote from the introduction to this conference - “new and experimental” format that we all engage in, we need to be upfront with our own privileges and be specific and precise on the position from which we speak. When we are clear on who we are and what we want it will also be clear to the public and participants. An organisation is never structureless and it is never “open to all”.

We will end with these words: When in political opposition, we cannot live in a constant relation to power but need to create our own discussion. The starting point can never be What are our limitations? What are we restricted to do? but must always be What do we want? and then How can we do it?

RADIKAL PEDAGOGIK

Radikal pedagogik definieras genom ett tydligt och transparent maktperspektiv och med en syn på utbildning som utmanar den rådande samhällsordningen genom ett kritiskt språk och *ett aktivt konstruerande av alternativ*. Det är en pedagogik som strävar efter att sammankoppla kunskap med socialt ansvar och kollektiv kamp. Utgångspunkten är att ingen kunskap, eller vi som förmedlar den, är neutral eller fri från värderingar. Kunskap produceras alltid med ett syfte och som en del av en samhällsordning och det är en av de viktigaste verktygen i uppbyggandet av hegemonin. Fokus för en radikal pedagogik är inte att bekräfta den rådande maktordningen utan **att aktivera ett kritiskt tänkande**. Det är inte främst vad vi lär oss utan *hur* vi lär oss, *hur* vi förstår, *hur* vi använder kunskap och *vem* som definierar vad som är värt att veta. Undervisningen genererar på så vis inte bara kunskap utan även politiska subjekt.

Traditionellt presenteras kunskap som fakta utan verktyg att aktivera och använda den kunskapen i ett förändrande syfte. Till exempel tror vi inte att rasism i första hand beror på okunskap i traditionell mening; de allra flesta vet och förstår vad rasism är men de ser inte sin egen delaktighet i upprätthållandet av de system som rättfärdigar rasism. Även om vi inte själva ser oss som rasister eller sexister måste vi inse att vi är präglade av de för- och nackdelar som är förbundna med vår historia och vår geografiska plats. *Vi måste förråda vår nation, vårt tänkande, oss själva.*(ref 1)

Den brasilianska pedagogen Paulo Freire skrev 1970 boken "Pedagogik för förtryckta". I boken utvecklar han

en pedagogisk modell utifrån sin praktik och erfarenhet av att ge analfabeter möjlighet att rösta, genom att på kort tid lära dem läsa och skriva. Pedagogiken utjämnar maktförhållandet mellan lärare och elev genom att utgå från att alla människor innehar kunskap, det handlar bara om att hitta ett sätt och en plats för den att förmedlas. Den italienske kommunisten och tänkaren Antonio Gramsci betonar vikten av personlig och praktisk erfarenhet för möjligheten att sätta världen i ett sammanhang. Han menar, som Freire, att alla människor är intellektuella men att det är sociala funktioner som skapar situationer som gör en intellektuell position möjlig. För detta presenterar han en modell för en organisk intellektuell. Den organiska intellektuella har erfarenheter och relationer till den situation hon utforskar, i motsats till en solitär intellektuell som positionerat sig utanför det samhälle han analyserar. Genom den definitionen sätter han fokus på de makthierarkier som definierar kunskap snarare än på en "kunskapskanon". I relation till detta diskuterar den politiska tänkaren och aktivisten Chandra Talpade Mohanty begreppet **det personliga är politiskt** och skriver:

Innebörden av det personliga är inte statiskt utan förändras av nya erfarenheter och kunskaper. Jag menar inte "omedelbara känslor uttryckta i form av en bekännelse" utan något djupt kollektivt och historiskt som fastställs genom vår delaktighet i kollektiv och gemenskaper samt genom vårt politiska engagemang. I grunden är det denna syn på erfarenhet och det personliga som är teorins förutsättningar. För mig handlar alltså teori om att fördjupa det teoretiska, inte distansera sig från det. Teorin är en destillering av erfarenheter och en intensifiering av det personliga.

När teorin är som bäst gör den personliga erfarenheter och individuella historier kommunicerbara. (ref 2)

Hon väljer att inte sätta **teori och praktik** i ett motsatsförhållande utan visar på hur de förutsätter varandra. Att ifrågasätta traditionella uppdelningar som teori/praktik och personligt/politiskt ser vi som en del av den radikala pedagogiken. Här har den feministiska kunskapsteorin, som också sätter erfarenheten i centrum, spelat en avgörande roll. Den ifrågasätter kunskap som objektiv eftersom det inte finns en objektiv verklighet att undersöka och ingen forskare är utan värderingar. Den belyser istället subjektet bakom varje teori och frågeställning och säger att det är avgörande vem som ställer frågorna både för *vilka* frågor som kommer att ställas och *hur* de kommer att besvaras. Namn som kan nämnas här är Sandra Harding och Donna Haraway.

När vi startade MFK hade vi ingen specifik pedagogisk idé eller teoretisk kunskap för att starta just ett "fritt universitet" men vi var del av ett community som var i behov av en mötesplats, för att träffas och utbyta erfarenheter och kunskap, för att stärka vår politiska position. Vi visste att vi ville kombinera teori och praktik och ett fritt universitet gav oss den möjligheten. Genom åren stötte vi på teori som var till hjälp för vårt arbete och ju mer erfarenhet vi fick desto mer förstod vi av teorin. Vår arbetsmetod har alltid varit att starta i praktik och röra oss (långsamt) mot teori, att lära genom att göra. Vi går från handling till reflektion och från reflektion till ny handling. Detta har blivit utgångspunkten för **vår pedagogiska filosofi**.

Två exempel:

FAKTA – Feminism Aktivism Konst Till Alla, en grundkurs

i konst som politisk strategi, workshop i MFK:s lokaler i Malmö, initierat av konstnärerna Kristina Ask och Johanna Gustavsson. Under rubriken "Skola utan slut" anordnade vi i oktober 2007 ett tema kring alternativ pedagogik. En av aktiviteterna var FAKTA där ambitionen var att använda Paulo Freires pedagogik som utgår från att alla människor har kunskap, det handlar bara om att skapa en situation där den kunskapen kan komma till uttryck. Ingen persons kunskap är viktigare eller "sannare" än de andras, ingen tar på sig en ledarroll. Vi valde att försöka skriva en gemensam konsthistoria ur ett feministiskt perspektiv med de som valde att delta. Cirka 12 personer med varierad bakgrund och yrken deltog.

Vi satt tillsammans runt ett stort bord. Steg ett var att låta alla presentera sig med namn och vilka förväntningar som fanns på kvällen. Sen bad vi alla skriva ner två viktiga händelser under 1900-talet fram tills idag, en baserad i en konsthändelse eller konstnär och den andra i en politiskt, historiskt viktig händelse. Alla presenterade sina val. Vi rullade ut ett stort pappersark på bordet och placerade ut händelserna någonstans på papperet. När alla händelser låg på bordet började vi diskutera deras innebörd, vilka som kunde kopplas till varandra och på vilka grunder. Vi blev snart överens om att vi inte ville bygga vår historia linjärt utan snarare med utgångspunkt i händelsernas betydelse för oss som var där. Vi använde den kunskap som gruppen hade, det som sas där var vår utgångspunkt och vi ifrågasatte inte varandras kunskap eller erfarenheter utan tog dem där och då som "sanningar". När vi hade placerat alla händelser bildades en karta som vi satte upp på väggen. Utifrån kartan började vi fylla i luckor som hade uppstått

mellan händelserna. Vi tog oss tid att diskutera vår gemensamma världsbild och vad den betydde.

Upplevelsen var lika inspirerande, rolig och lärorik som den var frustrerande. Det positiva var känslan av att förstå att varje person innehar relevant och viktig kunskap, och den gemensamma upplevelsen av att vi som kollektiv skrev historia. Samtidigt fanns känslan av otillräcklighet, mycket av kunskapen var ytlig. Det infann sig en längtan efter att någon skulle sammanfatta eller ge en övergripande bild eller liksom "säga som det var". Det viktiga i den här övningen var förståelsen för hur historia skrivs och kunskap görs, inte att komma fram till ett resultat som innebar en "korrekt" konsthistoria.

Att använda intersektionalitet i konstnärlig praktik, kurs på Högskolan för Fotografi och Film i Göteborg (7,5 högskolepoäng). Höstterminen 2007 blev vi inbjudna att hålla en kurs på Högskolan för Fotografi och Film i Göteborg. Vårt fokus var då på intersektionalitet och hur vi kunde förstå och använda oss av det praktiskt, så det blev utgångspunkten för kursen. Vi beslöt oss för att strukturera kursen så att den startade i praktik och slutade med teori och vi ville se vilken betydelse det skulle få för studenternas sätt att angripa och förstå begreppet. 18 studenter anmälde sig för att delta.

Vid det första tillfället inledde vi genom att kort presentera oss och begreppet intersektionalitet, ca 15 minuter, alltså mycket grundläggande men tillräckligt för att ge en bild av begreppet. På förmiddagen hade vi bjudit in Trifa Shakely som är socialarbetare och asylrättsaktivist för att hålla i en workshop med utgångspunkt i hennes praktiska

arbete som aktivist och hur begrepp som makt och intersektionalitet manifesterade sig i de vardagar som hon rörde sig. Hon valde att föra ett samtal med oss om makt och vi fick även arbeta praktiskt med att sätta ihop bilder som beskrev olika maktförhållanden. Övningarna var enkla och ett bra sätt för oss och studenterna att lära känna varandra, vilket också gav en lättsam ingång till det arbete som skulle komma.

I ett välkomstmejl hade vi bett alla ta med och presentera ett konstverk som de önskade att de själva hade gjort och tolka det ur ett intersektionellt perspektiv. På eftermiddagen var det dags för detta. Presentationerna gav oss en bild av gruppen i stort, vilka de var, hur de tolkade begreppet, vilken kunskapsnivå de var på och vad vi borde fokusera på i kommande undervisning. Det blev också ett sätt för dem att presentera sig själva utan att prata om sitt eget arbete. Vi avslutade dagen genom att visa filmen "Privilege" av Yvonne Rainer som vi tyckte var ännu ett sätt att iscensätta ett intersektionellt perspektiv.

På förmiddagen dag två speglade vi varje student utifrån sin presentation. Det var viktigt att studenterna förstod att deras handlingar och sätt att uttrycka sig betydde något för oss andra, att vi såg dem och tog dem på allvar. Utifrån presentationerna och de intressen och kunskaper vi kunde utläsa delade vi in studenterna i grupper som fungerade som basgrupper under kursens gång. Uppgiften de fick att arbeta med var att göra ett konstverk med ett intersektionellt perspektiv. Vi la upp arbetet så att de regelbundet hade samtal med oss eller sin basgrupp och därigenom många tillfällen att under kursens gång förklara och analysera det de gjorde. De fick också utrymme att

testa saker och ändra verket under kursens gång.

På eftermiddagen höll vi en inspirationsföreläsning där vi visade olika konstverk och hur de kunde tolkas intersektionellt. Vi vävde in en del teoretiska läsningar i analyserna av verken. De fick mängder av olika exempel på hur detta begrepp kan läsas och utövas och vi tror att kombinationen av att de själva fått välja och analysera verk och höra andra göra detsamma var lärorikt. Efter dessa intensiva dagar fick de tid för eget arbete med fokus på att göra ett intersektionellt konstverk. Verket skulle presenteras för klassen men de var också tvungna att hitta en annan publik. Presentationen av verket och reaktionerna på det publicerades på en gemensam blogg.

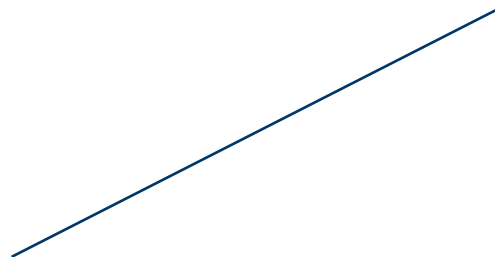
Under kursens gång träffade vi studenterna i deras basgrupper, där alla fick presentera sin arbetsprocess, ta upp eventuella dilemman och få feedback på arbetet. Att sätta dem i basgrupper var också en metod för att lära dem att använda varandra för att diskutera sina arbeten, något som inte alltid är självklart för alla studenter, många vänder sig hellre till en lärare för att få veta vad som är rätt och fel istället för att använda sina kollegor för att diskutera. Vi önskar att vi själva, under vår studietid, hade blivit uppmuntrade att använda varandra eftersom ens yrkesliv som konstnär helt och hållet är beroende av den dialogen.

Vi träffade även studenterna i helgrupp där vi försökte plocka upp diskussioner som var gemensamma för de olika grupperna. Bland annat använde vi oss av ett debattprogram som diskuterade vithet för att ta in ytterligare röster i rummet. Vi gjorde också en övning där de ombads att på mycket kort tid presentera sitt projekt om och om igen

för varandra för att förstå vad som var kärnan i projektet. De fick även prova en övning som kallas "Privilege Walk" där studenterna ställs inför ett antal påståenden kring olika privilegier som ett sätt att synliggöra normer och olikheter inom gruppen.

Litteraturlistan för kursen var av blandat slag: en intervju med ett bolivianskt anarkistiskt kvinnokollektiv, en skönlitterär novell, ett tal samt ett par mer teoretiska texter. I slutet av kursen hade vi förlagt ett textseminarium med konstkuratorn och konstteoretikern Tone O Nielsen. Nielsen gav en teoretisk grund till begreppet och studenterna kunde använda sina praktiska erfarenheter som exempel för att förstå.

Till sist hade vi en utvärdering där studenterna fick chans att framföra åsikter kring kursen, vilket var lärorikt för oss. Vi avslutade hela kursen med en skrivövning. Vi bad dem att sätta pennan mot papperet och utan att låta den lämna papperet på 10 minuter, besvara frågan "Så här förstår jag begreppet intersektionalitet". Vi kopierade allas texter och satte ihop till ett häfte med titeln "Detta är intersektionalitet." Med detta skiljdes vi åt.

- Se varje undervisningssituation som en dialog.
- Uttala maktförhållandena i rummet och verktygen för att ifrågasätta dem.
- Jobba med och presentera strukturen för undervisningen så att den kan ifrågasättas.
- Förklara för studenterna vad syftet är med olika övningar.
- Försök att alltid koppla teori med praktik och vise versa. Värdera inte det ena över det andra.
- Låt studentgruppen ha del i ansvaret för varandras lärande och för stämningen i klassrummet.
- Formulera undervisningen utifrån studenternas situation.
- Se studenterna och spegla dem, de ska känna att det som de bidrar med är betydelsefullt!
- Håll koll på tiden så att alla som vill får komma till tals när du ställer en fråga eller ber om feedback.
- Förutsätt inte kunskap och förklara ord och begrepp på ett begripligt sätt. Håll koll så att alla är med och förstår.

Ref:

1. *(Sk)riv – för en ny värld*, Hanna Hallgren, Aftonbladet 2007-04-25
2. *Feminism utan gränser. Avkoloniserad teori, praktiserad solidaritet*, Chandra Talpade Mohanty, Tankekraft förlag 2007

UTOPI

UTOPI

Utopin är en beskrivning av ett idealsamhälle. Genom att beskriva utopin presenteras **ett fristående alternativ** som utan att vara i opposition visar på det rådande samhällets brister. Utopin är en plats som inte kan lokaliseras – för flytande för att kartläggas men samtidigt verklig nog för att fungera. Framförallt är det ett verktyg för förändring. För oss är konst/kultur en möjlighet där fantasier och utopier kan utvecklas och gestalta det som inte finns, att tänka det omöjliga och göra det verkligt. Men konsten kräver en koppling till den praktiska politiken. Konst och politik åtskilt, var för sig, fastnar ofta i att bekräfta eller ifrågasätta hegemonin men i dialog har de möjligheten att gemensamt agera både här och nu och i en föreställd framtid. För oss var valet av utopi som metod och konst och politik som fält för genomförande ett sätt att koppla teori med praktik. Vi ville ge plats åt och sätta ord på ideologiska funderingar.

Vad händer när vi vinner? En väns enkla och svåra fråga fick oss att tänka - hur skulle världen se ut om vi fick bestämma? Vad var det vi kämpade för? Vi ville tänka framåt och befrias från nuets begränsningar. I det offentliga samtalet tycktes ingen längre prata om ideologi. Politikerna undvek att ge en bild av framtiden och lät enbart nutiden definiera politiken. De samhällsintresserade konstnärerna verkade nöjda med att spegla samhället utan att bidra med alternativ.

Att vara i politisk opposition höll oss upptagna. Vi använde vår tid till att bemöta, argumentera och konfrontera den dominerande ordningen, men hade sällan tid över för

att formulera vad som var viktigt för oss. Vi behövde ta tillbaka formuleringsprivilegiet, ligga steget före och hitta sätt att agera kollektivt. Ur det behovet började vi 2009 prata om utopin som idé. Vi fantiserade om att iscensätta en feministisk utopi, att tillfälligt glömma här och nu och visualisera en intensiv, extatisk framtid tillsammans med andra!

I november 2009 var vi i New York och arrangerade **en workshop** med namnet "We Won! A feminist utopia" på konstnärsdrivna 16 Beaver Group. Inbjudan löd:

Malmö Free University for Women (MFK) hereby cordially invites you to take part in a collective staging of a feminist utopia! Let's treat ourselves to a temporary amnesia about the practical aspects of the here and now and try to visualize an INTENSE ECSTATIC FUTURE together.

We concentrate on the room we are occupying and within the surrounding walls we imagine no longer being in opposition - no more defenses, no longer the feeling of being two steps behind. We imagine the world as it will be when we have won, the day after the revolution, when patriarchy, capitalism, racism, sexism and their brothers have fallen, and a new world rises from the ashes. We allow ourselves no compromises, going all the way, to the extreme. And from that glorious point in the future we recount our steps back to where we are today, mapping out our path to success.

Åtta personer anmälde sig till workshopen. De fick i uppgift att ta med sig ett föremål som representerade något de ville ha med sig in i framtiden. I workshopen ingick följande moment:

- Uppvärmning: stå i ring med axlarna mot varandra, se varandra i ögonen, spänn alla kroppens muskler i 10 sekunder.
- MFK hälsar hej och välkomna, vi är MFK, inbjudan, varför vi är här tillsammans idag, påminn om situationen. (ca 10 min)
- Presentationsrunda där alla säger sitt namn och presenterar sitt föremål. (ca 15-20 min)
- Placera ditt föremål i rummet i relation till de andra och deras föremål. (ca 5 min)
- Alla får möjlighet att göra ändringar om de kan motivera det. (ca 15-20 min)
- Hitta grupperingar bland föremålen och bilda grupper kring dem.
- Grupperna får i uppgift att på 3 min komma på så många saker som möjligt de saknar i sin utopi. Läs upp listan högt för varandra, gruppen med flest saker vinner. Vinsten är att hitta på och leda alla i en vinnardans. (ca 15 min)
- Nu kan du välja grupp som du vill. Inom denna grupp,

utveckla och konkretisera hur detta område ser ut i framtiden, var så specifik som möjligt. Någon måste anteckna/dokumentera! (ca 40-45 min)

- 45 min knytis-lunch
- Uppvärmning för att komma igång efter lunchen, ja-leken, någon gör ett påstående som alla skriker JAAAAA till. (ca 5 min)
- Grupperna summerar för varandra vad de kommit fram till. Samtliga grupper måste bilda en enhet - hitta ett sätt att brygga de olika förslagen! (ca 40-45 min)
- Vinnardansen igen och fika. (ca 15 min)
- Skrivövning, "Det visas en retrospektiv på The New New New Museum och du är inbjuden som huvudtalare, som representant för den rörelse som gjorde alla dessa fantastiska feministiska förändringar back in the day". Skriv ett tal (eller en inledning till ett tal). (ca 10-15 min)
- Läs upp några tal/del av talen högt. (ca 15-20 min)
- Avslutande runda. (ca 20 min)

hängivelse workshopen gav utrymme för men tiden verkade aldrig räcka till. Politik hade blivit något som diskuterades på torsdagar mellan kl 19-21 och sen gick alla hem till sitt och alla fantastiska idéer blev liggande på is. Vi önskade oss **ett eget rum**. Ett rum där vi var större och mäktigare och obegränsade av vardagens måsten, med tid och plats att röra oss och tänka, där vi satte agendan för vad som var viktigt, vad som borde göras och hur. Ett tillfälligt rum tillsammans med allierade, där alla tagit tid från sin vardag och prioriterat gemenskapen för att skapa något tillsammans. Vad kunde vi åstadkomma med 44 timmars odelad koncentration? Vad kunde hända om vi inte svarade i våra mobiler, kollade våra mejl och inte skiljdes åt på kvällen för att gå hem åt var sitt håll?

Vi bjöd in åtta personer till att låsa in sig med oss vid tre tillfällen, i vad vi kallar en "lock-in", från fredag kväll till söndag eftermiddag. Två har genomförts i skrivande stund. Tillsammans diskuterar, äter och sover vi, kontakten med omvärlden är bruten och cellen och dess gemenskap är vår enda prioritet. Det finns inga mål eller krav på att något ska produceras eller presenteras för yttrevärlden. Idén bygger på allas odelade medverkan och närvaro och det var viktigt att deltagarna gav ett löfte om att medverka hela vägen. MFK bjöd in och organiserade det inledande mötet och nu ligger alla beslut om vad gruppen vill göra eller åstadkomma på oss som kollektiv. Metoden som vi prövar tar sin utgångspunkt i vad vi kallar **(ett) kollektivt beroende** där engagemang, intimitet och tillit är avgörande. I en tid då alla aspekter av våra liv individualiseras för att skapa marknadsvärde föreslår vi att gå i motsatt riktning och istället sträva efter att göra oss så beroende av andra som möjligt. Arbetet med projektet *Insisting to be part of this*

2010 plockade vi upp utopin igen. Mötet i New York hade varit intensivt och givande och vi saknade den typen av

moment/movement (övertygade om vår storhet) 1 april – 29 maj 2011 på Konsthall C startade under arbetstiteln "Vi Vann! att iscensätta en feministisk utopi". Vi diskuterade, analyserade, vred och vände på våra egna och andras föreställningar kring både utopin och utställningsrummet. Vi tänkte på dem som skulle ta sig till konsthallen med förhoppningen att bli presenterade för en feministisk utopi... vad vi än gjorde skulle vi göra dem besvikna. En idé vi hade kring utställningsrummet var att bygga en perfekt mötesplats där många kunde delta på lika villkor, där alla kunde kommunicera med varandra och som gav plats till olika perspektiv. Den utopiska byggkonstruktionen översattes till idén att sätta speglar i taket och på det sättet fördubbla både utrymmet och kollektivet och samtidigt ge en överblick och möjligheten att se sig själv som en del i något större. Istället för att iscensätta utopin i utställningsform kom vi fram till att utopin bygger på att människor är närvarande; **utopin görs** när människor aktiverar den. Därför valde vi att öppna rummet för olika samarbeten och aktiviteter.

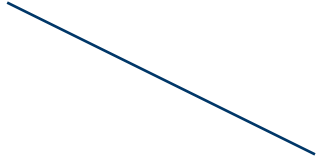
När vi från början intresserade oss för feministiska utopier hade vi en idé om att vi skulle kunna framkalla en plats, en bild - något konkret, men ju mer vi försökte desto svårare blev det. Utopin kan inte definieras som en statisk, perfekt plats; den är de pågående försöken, fiktionen, teorin och strävan efter den perfekta tillvaron. Genom vårt enträgna arbete började vi se en röd tråd. Det var alla de situationer när vi kom samman med andra som hade samma behov och önskan om att forma framtiden, som vi tillsammans gjorde utopin. Vi tog det utrymme vi behövde och skapade tillfälliga platser där vi satte agendan. Utopin blev för oss en metod att agera politiskt i vardagen •

■ Låt inte hegemonin vara ensam om att sätta agendan för vilka frågor som är viktiga.

■ Ta tillvara på konstens möjlighet att skapa det som inte redan finns.

Fastna inte i opposition!

Skapa kollektiva visioner om framtiden!

Uppstartsmöte på Galleri Signal. PickNickPoesi i Pildammsparken med högläsning av Isabell Dahlberg och Petra Mölstad. Förlaget presenterar workshopen: Gör din egen elektroniska musik hur lätt som helst. Föreläsning med konstnär Katarina Nitsch. Stand Up and Shakel Ett feministiskt antirasistiskt uppvigglingsmöte med Marita Castro, Karavan, Backspace, Sara Brolund Carvalho, Johanna Gustavsson, Asylgruppen och Kajsa Viklund. Föreläsning om Emma Goldman med Sonia Hedstrand. Experimentell radio med Åsa Ståhl och Kristina Lindström. Reading Travel Narratives and Literature by Swedish Women: From	the Perspective of the "Neutral Core", läsgrupp initierad och ledd av Jeuno JE Kim. Föreläsning om intersektionalitet med Kerstin Sandell och Diana Mulinari. Hur kan man praktisera intersektionalitet? En diskussion med Ellen Nyman. Verkstad: Antirasism. Föreläsning med konstnär Lisa Nyberg. Antirasistiskt julpyssel. Del 1 i serien icke-heteronormativ pardans: Lindy Hop med Klara Kärnerud och Molly Ränge. Föreläsning med konstnär Johanna Gustavsson. Del 2 i serien icke-heteronormativ pardans: Cha-Cha med lasmina Munteanu.	Fräcka Fredag med högläsning av bland annat Marianne Andersson. Vad är furries? Furry Fandom. Föreläsning om Shere Hite med Lisa Nyberg. Let's talk about sex baby, let's talk about you and me, let's talk about all the good things and the bad things that may be, en heldagsworkshop med Sofi Olsson och Sandra Lindgren. Pegging, Linnea Wegerstad upplyser. Clean Dirty, Tania Rätty berättar om sitt projekt om jämställt sex. Föreläsning med danska konstkuratorsduon Kuratorisk Aktion. Filmvisning: Preto contra Branco av Wagner Morales.
Besök av Lawen Mohtadi från tidskriften Slut. Cecilia Wendt anordnar filmvisning: Scuola Senza Fine (Skola utan slut) av Adriana Monti. Ta hand om dig själv och dina vänner, med massageterapeuterna Klara Kärnerud och Karin Holmberg. Inte en jävel ska få tyst på oss! En workshop om tal som politisk strategi, med Paula Mulinari och Johanna Gustavsson. Del 3 i serien icke-heteronormativ pardans: Polska med Liv Hellström. Femmis – frivilligt ensamstående mamor med insemination /IVF, med Gunilla Gerland. Read-a-thon, initierat av Jeuno JE Kim, med Marianne Andersson, Johanna Gustavsson, Petra Mölstad, Mirjana Westermarck, Ellen Nyman, Paula Mulinari, Anna Sandgren, Tone O Nielsen, Ida Börjel, Malmö feministkör	och Jeuno JE Kim. Verkstad: Nej till hushållsnära tjänster: Veganfestival med Lisa Gålmark, Tania Rätty och Ronnebygatsans ekolivs. Första träffen om feministiskt föräldraskap. Väld, makt och kön, samtal med tjejjouren i Malmö. Föreläsning med konstaktionsgruppen föreningen JAI. Träningsläger med Girls with Balls. Annika Rut Persson föreläser om Hannah Arendt. Blod, vatten och biologins politik - om biologin som norm i svensk familjepolitik, föreläsning med Karin Lenke. Culture, Labour and Neoliberalism – how do we respond? Ett seminarium initierat av Kirsten Forkert, med Kristina Ask, Tone O Nielsen, Dahlia	Mukhtar-Landgren, Liv Marend och Emma Reichert. Fågelskådning med Ylva Westerlund. Manlig anning med Jenny Grönvall och Charlotte Eliasson (feministiska föräldragruppen arr.) Breaking the lawn i samarbete med Free Floating Faculty och Kirsten Forkert på Den Frie Udstillingsbygning, Köpenhamn. Cykelnack med Johanna Lidström. Att ta kontroll över berättelsen med Moa Matsdotter. Föräldrakollektivt eller kommunalt dagis? (feministiska föräldragruppen arr.) Visa mer: Sjömaskinen med Lina Linde. Föreläsning och aktion med konstgruppen Megafan. Fittboxor – en kurs i friförrelse och friförrelse, initierat av Åsa Ståhl, med

Ingrid Ryberg och Jenny Nordberg.	New York	Frie Udstillingsbygning i Köpenhamn.
Den nya amerikanska mardrömmen – en ideologikritisk studie av amerikansk skräckfilm med Kicki Fredriksson.	FAKTA – Feminism Aktivism Konst Till Alla, en grundkurs i konst som politisk strategi med Johanna Gustavsson och Kristina Ask.	Självorganisering som konstnärlig strategi, kurs på Det Jyske Kunstakademi i Århus, Danmark.
Feministisk kunskapsteori och experiment med högskoleundervisning med Ylva Gislén.	JAK medlemsbank informerar: Frukostklubb: alternativt leverne med ett anarkistiskt perspektiv med Kajsa Viklund.	Självorganisering som konstnärlig strategi, kurs på Nordiska konstsolan i Karleby, Finland.
Uppstartsmöte: år 2.	Överlevnad: Det personliga perspektivet.	The Tyranny of Structurelessness, samtal på IASPIs, Stockholm.
Who is friends with Paulo Freire? med Jeuno JE Kim.	Överlevnad: Strukturer.	Symposium Essentially Experimental?, Valand, Göteborg.
Våra förmänn är Monica och Johanna en inledande diskussion om att vara arbetarklass i universitetsvärlden med Monica Johansson och Johanna Gustavsson.	Swop-projects med Andrea Creutz och Lise Skou.	Välkommen till strukturiöshetens tyranni, en diskussion om konsten att organisera, ABF, Malmö.
Pedagogik inom feministiskt självförsvar med Camilla Safrankova.	Överlevnad: Praktiken.	Art after Education, Röda Sten, Göteborg.
Till den det berör – en kollektiv brevaktion på Skåne Social Forum.	Feministiska perspektiv, kurs på Örebro konstskola.	Intersektionalitet som verktyg, föreläsning med Anna Adeniji, Röda Sten, Göteborg.
The MFK Report – Organizing Feminism in the Gap between Art and Politics, föreläsning Bluestockings,	Klappl Klapp! Allt-är-gratis-julklapps-bytarmarknad.	Att använda intersektionalitet i konstnärlig praktik, Regnbågsfestivalen, Malmö.
Föreläsning: Intersektionalitet ur ett konstnärligt perspektiv, samt en diskussionsgrupp med museets personal, Museum Anna Norlander, Skellefteå.	Cristine Sarrimo, Malmö.	We Are All Greek Workers, Almedalsveckan.
Att använda intersektionalitet i konstnärlig praktik, kurs på Högskolan för fotografi och film, Göteborg.	Performancekonstfrossa med Elin Lundgren, Malmö.	Valet och kvalet – vad röstar jag på som vänster och feminist? med Lo Hillarp på Glassfabriken i Malmö.
Feminismen och Framtiden, workshop på Signal - center för samtidskonst, Malmö.	Göran Person är feminist, Fredrik Reinfeldt leder det nya arbetarpartiet, med Malin Arvidsson, Malmö.	Våga fråga! Kom igen Lena, vad skulle vi annars göra? på Konsthall C, Stockholm.
Manufacturing Today, workshop Vilnius.	Manipulationsskola med Malin Myrén och Liv Strand, Malmö.	Efter valet: vad gör vi nu? På Glassfabriken i Malmö.
Do The Right Thing, workshop på wip:konsthall, Stockholm, inbjudna av Filmklubben.	Uställning: Manipulation, på Signal – center för samtidskonst, Malmö.	MFK @ laspis, husvärming.
From Malmö with Love – en kollektiv skrivövning med Jeuno JE Kim.	Rörelsen möter Girls With Balls, med Rani Nair, Malmö.	Lock-in del 1, på Konsthall C, Stockholm.
Workshop: Korrektion, Malmö.	MFK @ Nobody Puts Baby In A Corner, med Katerina Llanes, New York.	En dag om intersektionalitet, workshop på Konstfack, Stockholm.
Bekännelsen som manipulation och ursäkt, med Ylva Westerlund och	We Won! A feminist utopia, 16 Beaver Group, New York.	Lock-in del 2, Stockholm.
	Manufacturing Today, Trondheim konstbiennal.	Just Say No, workshop, IASPIs, Stockholm